

L'ALTA INSPECCIÓ COM A EIX CLAU AL SISTEMA EDUCATIU DE LES ILLES BALEARS

Irene Garcia Sureda

RESUM

En aquest capítol es pretén donar a conèixer les vessants que es treballen a l'Alta Inspecció d'Educació i valorar el paper que aquesta duu a terme al sistema educatiu de les Illes Balears. En destaquen la tasca de control normatiu, el desenvolupament del Pla director per a la convivència i millora de la seguretat en els centres escolars i els seus entorns, i la convalidació i homologació dels estudis d'arreu del món als equivalents espanyols. Unes tasques que permeten millorar la cohesió social, prevenir els conflictes i la integració humana en els distints estaments socials.

RESUMEN

En este capítulo se pretende dar a conocer las diferentes vertientes que se trabajan en la Alta Inspección de Educación y valorar el papel que ésta lleva a cabo en el sistema educativo de las Illes Balears. Destaca la labor de control normativo, el desarrollo del Plan director para la convivencia y mejora de la seguridad en los centros escolares y sus entornos, y la convalidación y homologación de los estudios de todo el mundo con los equivalentes españoles. Unas tareas que permiten una mayor cohesión social, la prevención de conflictos y la integración humana en los distintos estamentos sociales.

INTRODUCCIÓ

El sistema educatiu espanyol està basat en les polítiques públiques que s'executen a les diferents administracions amb l'objectiu de donar cobertura als distints nivells educatius. En aquest sentit, l'estructura pública a Espanya està regulada per les competències transferides a les comunitats autònomes i són supervisades pel ministeri competent. Això significa que l'estructura educativa és dual, amb una naturalesa en la qual preval una norma general de l'Estat adaptada a la singularitat de cada comunitat autònoma.

Les àrees de l'Alta Inspecció d'Educació apareixen per primera vegada el 1985 com a instrument del Ministeri de Educació i Formació Professional per gestionar la política i el sistema educatiu espanyol a les comunitats autònomes del País Basc, Catalunya, Galícia, Canàries i la Comunitat Valenciana. Els reials decrets posteriors, de 1998 i 2000, varen estendre aquest organisme a la resta de comunitats a mesura que aquestes assumien les competències en educació. L'Alta Inspecció es creà a partir de la Llei orgànica d'educació (LOE) de l'any 2006, on se'n recullen de manera genèrica les funcions (art. 150); La Llei orgànica per a la millora de l'educació (LOMCE), de l'any 2013, les va mantenir sense canvis.

És un organisme que participa de dos ministeris. El primer és el Ministeri de Política Territorial i Funció Pública actual, del qual depèn orgànicament a través de les delegacions respectives del Govern del territori; el segon és el Ministeri d'Educació i Formació Professional, del qual depèn funcionalment a través de la Subdirecció General d'Inspecció. L'Alta Inspecció, a cada comunitat autònoma, està formada per un director d'àrea i un alt inspector i un nombre variable d'empleats públics que fan les tasques pròpiament administratives.

La confusió més estesa és considerar que l'Alta Inspecció té la competència per inspeccionar i supervisar tot el que tingui relació amb el sistema educatiu. En canvi, l'Alta Inspecció no té competència en la supervisió directa sobre els centres educatius: aquesta tasca correspon a la Inspecció Educativa, que depèn exclusivament de cada comunitat autònoma. Tampoc no pot incoar un expedient de caràcter administratiu per defecte davant un incompliment eventual per part de l'Administració autonòmica si no hi ha un requeriment previ realitzat per famílies, alumnes o docents. L'Alta Inspecció únicament pot instar la Comunitat Autònoma a complir la norma vigent i a resoldre en conseqüència.

FUNCIONS DE L'ALTA INSPECCIÓ D'EDUCACIÓ

Les tasques que duu a terme l'Alta Inspecció d'Educació són les següents:

- Constatar l'acompliment dels requisits establerts per la legislació vigent en referència amb l'ordenació general del sistema educatiu quant a modalitats, etapes, cicles i especialitats de l'ensenyament, així com el que es refereix al nombre de cursos que correspongui en cada cas.
- Revisar la inclusió dels aspectes bàsics del currículum estatal dins els currículums respectius de cada CA i que aquests es cursin d'acord amb la legislació vigent.
- Comprovar que la CA s'ajusta a la norma vigent que determina els requisits per a l'obtenció de títols acadèmics (inclosos els universitaris) i els efectes acadèmics o professionals que tenen.
- Vetllar pel compliment de les condicions bàsiques que garanteixin la igualtat de tots els espanyols en l'exercici del seus drets i deures en matèria d'educació, així com dels seus drets lingüístics, d'acord amb les disposicions aplicables.
- Verificar l'adequació de la concessió de les subvencions i beques finançades amb càrrec als Pressuposts Generals de l'Estat als criteris generals que estableixen les disposicions legals.

Per dur a terme aquestes tasques s'elaboren memòries i informes sobre la normativa autonòmica que publica cada comunitat autònoma en el butlletí

oficial corresponent per verificar-ne l'adequació a la legislació estatal. Aquesta feina de supervisió es completa amb la preparació d'informes específics requerits pel Ministeri d'Educació sobre el desenvolupament del curs escolar a les diferents comunitats autònomes (matrícules, resultats acadèmics, beques, etc.), sobre aspectes específics (anàlisi del pressupost d'Educació de la Comunitat Autònoma) o sobre tots els conflictes sobrevinguts.

Una part important de la tasca de l'Alta Inspecció fa referència a l'estudi i a la resolució de les homologacions i convalidacions d'estudis no universitaris cursats en sistemes educatius d'altres països. L'increment progressiu d'aquestes sol·licituds revela, per una banda, un increment de residents d'altres nacionalitats a Espanya i, per l'altra, l'augment d'alumnes espanyols que opten per cursar un any acadèmic en un sistema educatiu estranger (majoritàriament, als Estats Units, a Irlanda, al Canadà i al Regne Unit). També es tramiten les equivalències de títols espanyols no vigents amb els que estan vigents, que no sols tenen efectes acadèmics sinó també laborals, ja que aquestes titulacions són necessàries per accedir al món laboral.

L'Alta Inspecció també duu a terme una atenció al públic per tal d'informar dels temes relacionats amb el sistema educatiu (estructura, organització i requisits d'accés), assessorament sobre els tràmits necessaris per a les homologacions i equivalències d'estudis universitaris, credencials i documentació per als tràmits. Les persones que varen estudiar en universitats espanyoles distintes de la Universitat de les Illes Balears i que no vulguin desplaçar-se a la universitat on varen estudiar per recollir el títol poden sol·licitar-ne la recollida a l'Alta Inspecció, on prèviament s'ha d'haver registrat, una vegada rebut.

També té la competència de fer exàmens del Centre per a la Innovació i Desenvolupament de l'Educació a Distància (CIDEAD) i col·labora en totes les comissions de seguiment dels convenis subscrits pel Ministeri d'Educació.

Cal destacar el paper que fa l'Alta Inspecció en la coordinació del Pla director per a la convivència i millora de la seguretat en els centres escolars i els seus entorns; s'explicarà més endavant.

A més, fa una tasca de caràcter protocol·lari: representa la delegada de Govern en els actes en què aquesta la delegui.

Centre per a la Innovació i Desenvolupament de l'Educació a Distància

El CIDEAD és el centre que proporciona atenció educativa per als nivells d'educació primària, secundària obligatòria i per a persones adultes, batxillerat i estudis de formació professional als ciutadans espanyols a l'exterior i a aquelles persones que, encara que resideixin en territori nacional, no tenen la possibilitat de rebre ensenyament per la via del règim ordinari.

El CIDEAD assumeix altres iniciatives d'aprenentatge com l'ensenyament d'idiomes a distància o l'aprenentatge no reglat mitjançant programes oberts en línia. Entre altres iniciatives, impulsa el sistema Aula Mentor, basat en cursos de formació per a persones adultes del Ministeri d'Educació i Formació Professional, que es desenvolupa en col·laboració amb les comunitats autònomes i entitats locals.

L'Alta Inspecció d'Educació actua com a centre examinador dels alumnes que estudien al CIDEAD.

Reconeixement de signatura de documents acadèmics universitaris que han de fer efecte a l'estranger

Qualsevol ciutadà espanyol o estranger que hagi cursat estudis universitaris oficials a Espanya i que necessiti que tinguin efecte a l'estranger pot sol·licitar el reconeixement de les signatures que apareixen en els seus certificats o títols universitaris. És a dir, l'Alta Inspecció d'Educació verifica les signatures dels documents acadèmics corresponents a estudis universitaris oficials que han de fer efecte a l'estranger com a tràmit previ a la legalització dels documents per part del ministeri corresponent a cada cas: Ministeri de Justícia o Ministeri d'Afers Exteriors.

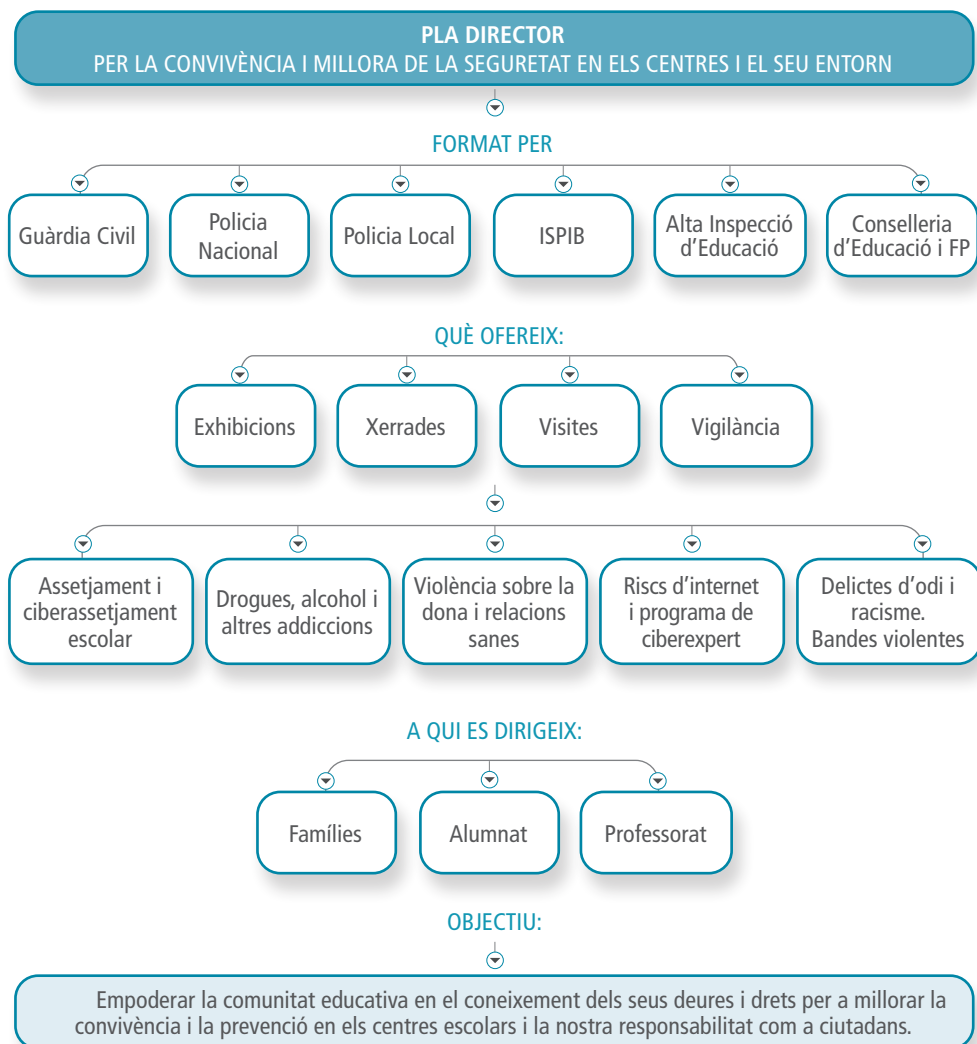
Beques

L'Estat estableix per a cada curs acadèmic, amb càrrec als Pressuposts Generals i sense perjudici de les competències de les comunitats autònomes, un sistema general de beques i ajudes a l'estudi, amb la finalitat que totes les persones, amb independència del lloc de residència, gaudeixin de les mateixes condicions en l'exercici del seu dret a l'educació.

Les comunitats, d'acord amb el que estableixen els estatuts d'autonomia, poden regular el seu sistema de beques i ajudes a l'estudi quan es desenvolupin amb càrrec al seu pressupost en l'exercici de les seves competències.

Pla director per a la convivència i millora de la seguretat en els centres escolars i els seus entorns

Mitjançant la Instrucció 7/2013 de la Secretaria d'Estat de Seguretat es va posar en marxa el Pla director per a la convivència i millora de la seguretat en els centres escolars i els seus entorns, en el context dels acords del Consell Nacional de Seguretat Ciutadana en matèria de joventut i seguretat i les previsions de l'Acord marc en educació per a la millora de la seguretat, subscrit entre el Ministeri d'Educació i Ciència i el Ministeri de l'Interior el 18 de desembre de 2006. Aquest Pla té com a objectiu principal respondre de manera coordinada i eficaç les qüestions relacionades amb la seguretat de menors i joves a l'escola i al seu entorn, enfortir la cooperació policial amb les autoritats educatives en les seves actuacions per millorar la convivència i la seguretat en l'àmbit escolar i reforçar el coneixement i la confiança en els cossos policials.



Font: Esquema creat per L'Alta Inspecció d'Educació a les Illes Balears

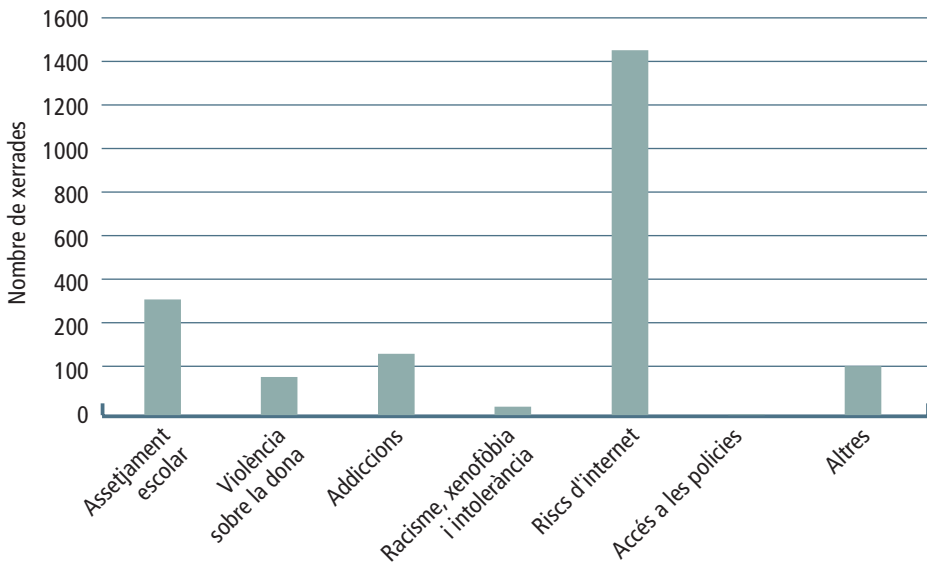
Durant el curs 2021-22 es va iniciar una coordinació entre els distints organismes que formen part del Pla director, liderada per l'Alta Inspecció d'Educació a les Illes Balears. Al Pla hi participen els cossos i forces de seguretat de l'Estat, la Policia Municipal de Palma, la Conselleria d'Interior (ISPIB) del Govern de les Illes Balears - Programa Policia Tutor, la Conselleria d'Educació i Formació Professional del Govern de les Illes Balears i la Unitat de Coordinació contra la Violència sobre la Dona.

Per dur a terme aquest Pla s'han establert els objectius següents:

- Respondre de manera coordinada i eficaç les qüestions relacionades amb la seguretat de menors i joves en els centres escolars i el seu entorn.
- Millorar el coneixement dels recursos policials disponibles per prevenir la delinqüència i protegir les víctimes.
- Formar alumnes, famílies i professors en el respecte als drets i llibertats fonamentals i en els valors de dignitat i igualtat entre homes i dones.

Per treballar aquests objectius es tracten diferents temàtiques, com: assetjament escolar; violència sobre la dona i relacions sanes; addiccions com drogues, jocs o xarxes socials; bandes violentes; racisme i xenofòbia; intolerància o accés als cossos policials. Els destinataris d'aquestes accions són fonamentalment els centres educatius de les Illes Balears.

GRÀFIC 1: Relació entre el nombre i les classes de xerrades sol·licitades als cossos i a les forces de seguretat de l'Estat



Font: figura de l'Alta Inspecció d'Educació a les Illes Balears

Homologacions i convalidacions

- Què és homologar?

Homologar títols estrangers amb els equivalents espanyols no universitaris és donar validesa acadèmica a estudis oficials aprovats en sistemes educatius estrangers, és reconèixer-ne la validesa oficial a Espanya.

- **Què és convalidar?**

Convalidar estudis estrangers pels equivalents espanyols no universitaris és donar validesa als estudis realitzats, sempre que no s'hagi obtingut un títol, i permet continuar estudis en un centre docent espanyol.

- **Què es pot homologar o convalidar?**

Els títols o estudis estrangers que compleixen els requisits següents:

1. Han de ser estudis oficials en el sistema educatiu del país al qual corresponen.
2. Els estudis estrangers han d'estar totalment superats.
3. S'han d'haver superat tots els cursos anteriors.
4. Hi ha d'haver prou equivalència amb els estudis o el títol espanyol que sigui, tant en l'àmbit acadèmic com en la durada i el contingut.
5. Si els estudis s'han fet en un centre estranger a Espanya, a més de complir la normativa d'homologació, el centre ha d'estar autoritzat a impartir aquests estudis.
6. L'estudiant procedent del sistema educatiu espanyol que sol·liciti l'homologació al títol de graduat en educació secundària obligatòria o batxiller, o la convalidació dels estudis de batxillerat, haurà d'haver aprovat tants cursos correlatius i complets com li quedin pendents per acabar l'educació secundària obligatòria o el batxillerat, respectivament.

No es poden homologar o convalidar els títols o estudis següents:

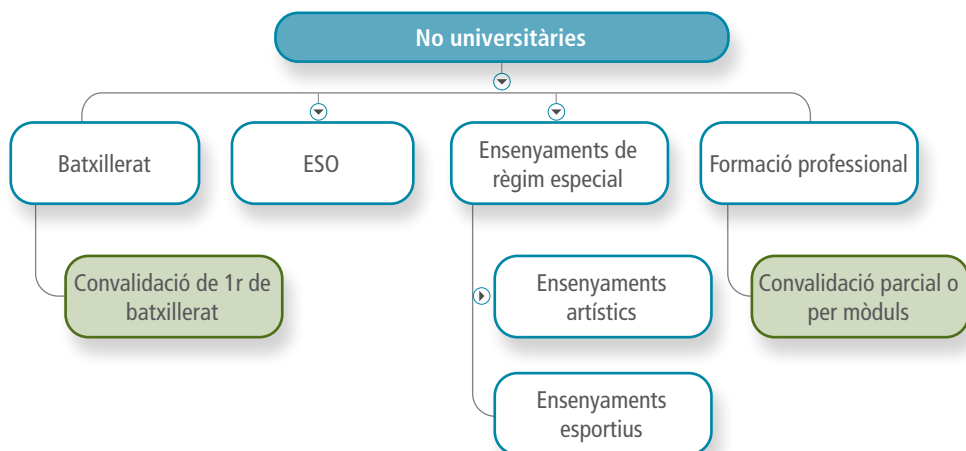
1. Assignatures soltes.
2. Cursos incomplets: no es convaliden trimestres ni semestres.
3. Els títols ja obtinguts i els cursos realitzats en el sistema educatiu espanyol.
4. Els estudis cursats en centres estrangers no autoritzats a Espanya.
5. Els estudis estrangers que no condueixen a títols amb validesa acadèmica oficial.
6. Els títols, diplomes, certificats o estudis estrangers que no formen part del sistema educatiu estranger.
7. Les homologacions o convalidacions obtingudes en països diferents al nostre.

- **A quins títols espanyols es poden homologar els estudis estrangers?**

Distingim entre:

- Títols no universitaris. L'esquema següent mostra les titulacions no universitàries que són homologables o convalidables.

GRÀFIC 2 . Esquema que mostra les titulacions no universitàries que es poden homologar

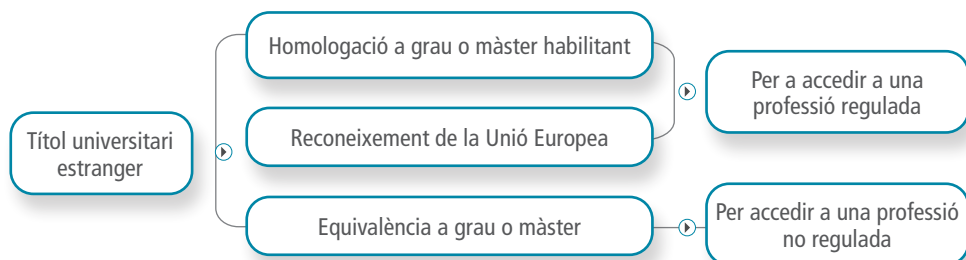


Font: figura de l'Alta Inspecció d'Educació a les Illes Balears

- Títols universitaris. L'òrgan tramitador és el NARIC (National Academic Recognition Information Center / Centre Nacional d'Informació sobre Reconeixement Acadèmic), que es va crear el 1984 per iniciativa de la Comissió Europea i que està format per centres nacionals dels països de la UE, l'EEE i els països associats. El centre NARIC Espanya depèn de la Subdirecció General de Títols i Ordenació, Seguiment i Gestió dels Ensenyaments Universitaris del Ministeri d'Universitats.

Els centres de la xarxa NARIC tenen com a objectiu millorar el reconeixement acadèmic de títols i períodes d'estudis entre els distints països; informen sobre els processos d'homologació, equivalència i reconeixement professional a Espanya i en altres països en l'àmbit de l'educació superior.

GRÀFIC 3 . Esquema que mostra els tràmits que han de fer els titulats universitaris, segons la professió a la qual volen accedir



Font: figura creada per l'Alta Inspecció d'Educació a les Illes Balears

- Com s'inicia el procés d'homologació?

S'han de fer les passes següents:

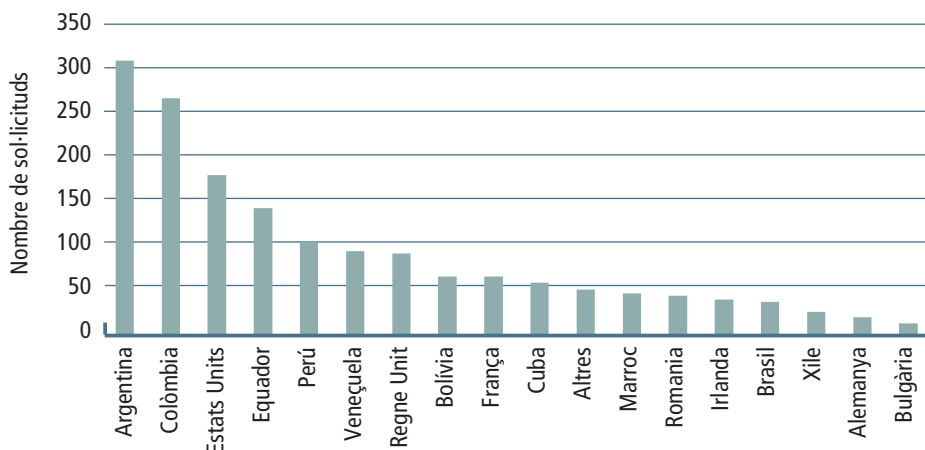
1. Emplenar la sol·licitud i dur-la a una oficina de registre oficial.
2. Aportar la documentació adequada.
3. Acreditar el pagament de la taxa que correspongui (l'homologació al títol de graduat o graduada en educació secundària obligatòria és gratuïta).

Si es compleixen tots els requisits, la persona sol·licitant obtindrà un document (credencial) que indicarà la convalidació o homologació concedida. Les credencials acrediten la superació dels estudis o la possessió del títol espanyol corresponent.

DISCUSSIÓ DE DADES

En el gràfic següent podem veure que els països dels quals es demanen més homologacions són Argentina, Colòmbia i Estats Units, seguits d'Equador, Perú i Veneçuela. Cal explicar que la majoria de les sol·licituds d'estudis dels Estats Units procedeixen d'estudiants espanyols que han optat per fer un sol curs als Estats Units amb l'objectiu de millorar el nivell d'anglès.

GRÀFIC 4: Sol·licituds d'homologacions no universitàries per països



Font: figura de l'Alta Inspecció d'Educació a les Illes Balears

Gràfic 4. En aquest gràfic es representen les sol·licituds d'homologació de titulacions no universitàries que ha fet l'Alta Inspecció d'Educació a les Illes Balears durant l'any 2022, diferenciades per països del món.

Passa el mateix amb les homologacions procedents d'Irlanda i, abans, del Regne Unit. En aquest darrer cas, però, des de la sortida de la Unió Europea pràcticament no hi ha estudiants que hi vagin. En canvi, podem veure que sí que hi ha un percentatge relativament important de sol·licituds d'homologacions dels estudis realitzats al Regne Unit. Això es deu al fet que a les Illes Balears hi ha diversos centres autoritzats en els quals se segueixen estudis d'un sistema educatiu estranger i que sol·liciten l'homologació al sistema educatiu espanyol per seguir els estudis. A les Illes Balears hi ha centres que imparteixen estudis anglesos, americans, francesos, alemanys i suecs.

Aquestes dades únicament representen les persones que sol·liciten l'homologació dels títols de graduat en educació secundària obligatòria i batxiller, a més de la convalidació de primer de batxillerat. Hi ha estudiants que s'incorporen al sistema educatiu espanyol en nivells anteriors a quart d'ESO i que s'escolaritzen segons els criteris que marca la Conselleria d'Educació i Formació Professional; aquests estudiants no necessiten la convalidació dels seus estudis per continuar estudiant.

VISIÓ ACTUAL

Per fer una síntesi i analitzar la situació de l'Alta Inspecció d'Educació a les Illes Balears, podem dir que la formen funcionàries coneixedores i especialistes en els sistemes educatius d'arreu del món que estan en aprenentatge constant perquè la gestió dels procediments s'actualitza de manera constant.

L'Alta Inspecció permet la incorporació de personal qualificat al teixit social i la incorporació de les persones nouvingudes a un lloc de feina segons el seu perfil. Això enriqueix la nostra societat i supleix la manca de personal qualificat a les Illes. A més, facilita la tramitació a les persones que s'han format a Espanya i tenen la possibilitat de desenvolupar-se laboralment o ampliar els seus estudis fora del país.

També col·labora amb altres administracions públiques, tant nacionals com autonòmiques. Aquests darrers quatre anys s'ha millorat la comunicació i la coordinació amb la Conselleria d'Educació i Formació Professional; per exemple, s'ha creat un perfil al GestIB (Aplicació per a la Gestió Educativa a les Illes Balears) per a l'Alta Inspecció i s'ha fet un seguiment de l'alumnat escolaritzat que està pendent de la resolució de l'homologació o la convalidació.

S'ha impulsat el Pla director per a la convivència i millora de la seguretat en els centres escolars i els seus entorns, que implica la coordinació entre els cossos de seguretat i les administracions per potenciar-ne la implantació.

L'Alta Inspecció d'Educació millora el servei públic que ofereix a tots els ciutadans de les Illes Balears i és un element clau per a la internacionalització de la societat.

AGRAÏMENTS

S'ha de reconèixer la dedicació de les persones que formen l'Alta Inspecció a les Illes Balears: Mònica García, Maria Antònia Calzada i Elena Blanco, i donar les gràcies a Pedro Agustín Robledo per les aportacions i el seu punt crític. També s'ha d'agrair la tasca que fan tots els agents que participen en el Pla director per a la convivència i millora de la seguretat en els centres escolars i els seus entorns, i el suport constant de la delegada del Govern, Aina Calvo, i els membres de la Subdirecció General de Centres, Inspecció i Programes. Igualment expressam el nostre agraïment a la Conselleria d'Educació i Formació Professional, al conseller, Martí X. March, i, especialment, al Departament d'Inspecció Educativa, la Direcció General de Primera Infància i la Direcció General de Planificació, Ordenació i Centres, per la col·laboració institucional fluida. També a la Secretaria General i al Servei d'Alumnes i Títols de la UIB, i a la direcció de la UNED a Palma, per atendre les nostres peticions.

REFERÈNCIES

Normativa

Acord marc de col·laboració en educació per a la millora de la seguretat, subscrit pels ministeris d'Educació i Ciència i de l'Interior el desembre de 2006.

Instrucció núm. 7/2013 de la Secretaria d'Estat de Seguretat, sobre el Pla director per a la convivència i millora de la seguretat en els centres educatius i els seus entorns.

Llei orgànica 10/2002, de 23 de desembre, de qualitat de l'educació. BOE núm. 307, de 24 de desembre.

Llei orgànica 2/2006, de 3 de maig, d'educació. BOE núm. 106, de 4 de maig.

Llei orgànica 8/2013, de 9 de desembre, per a la millora de la qualitat educativa. BOE núm. 295, de 10 de desembre.

Llei orgànica 3/2020, de 29 de desembre, per la qual es modifica la Llei orgànica 2/2006, de 3 de maig, d'educació. BOE núm. 340, de 30 de desembre.

Ordre de 8 de juliol de 1988 per a l'aplicació del Reial decret 185/1985, de 23 de gener, i 1496/1987, de 6 de novembre, en matèria d'expedició de títols universitaris oficials.

Reial decret 1950/1985, d'11 de setembre, pel qual es creen, en matèria d'ensenyament, els serveis de l'Alta Inspecció de l'Estat. BOE núm. 256, de 25 d'octubre.

Reial decret 1330/1997, d'1 de desembre, pel qual es determina l'estructura orgànica bàsica del Ministeri d'Educació i Ciència. BOE núm. 288, de 2 de desembre.

Reial decret 1330/1997, d'1 d'agost, d'integració de serveis perifèrics i d'estructura de les delegacions del Govern. BOE núm. 199, de 20 d'agost.

Reial decret 2535/1998, de 27 de novembre, pel qual es crea l'àrea funcional de l'Alta Inspecció integrada en la Delegació del Govern en la Comunitat Autònoma de les Illes Balears. BOE núm. 296, d'11 de desembre.

Pàgines web

Ministeri d'Educació i Formació Professional. Govern d'Espanya. <https://educagob.educacionyfp.gob.es/gl/inicio.html>

Carmen Álvarez Álvarez i Marcelino Cortés Valenciano (2018, 15, 07). «La Alta Inspección de Educación: lo que es y lo que no es».

<https://www.elasterisco.es/alta-inspeccion-de-educacion/#.ZCwGN6JK9x2>

Carmen Álvarez Álvarez, Marcos F. Rodríguez Bravo i Alexandre Camacho-Prats (2019, 15, 07). «La Alta Inspección en educación: un servicio desconocido del sistema educativo español».